

Uppföljning Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 2022 för Exploateringsnämnden

Innehållsförteckning

Etappmålsredovisning med indikatorutfall 2020-2023.....	3
4. Ett resurssmart Stockholm.....	3
Miljöprogram - Etappmål: 4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen.....	3

Etappmålsredovisning med indikatorutfall 2020-2023

4. Ett resurssmart Stockholm

Miljöprogram - Etappmål: 4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen

 Målet bedöms delvis uppfyllas under programperioden

Analys 2022

Stadens arbete med etappmålet under 2021

Exploateringsnämnden har påbörjat genomförandet av den nyligen antagna ”Handlingsplan för cirkulärt byggande”. Nämnden har bland annat verkat för att stadsplaneringen ska ta hänsyn till behovet av ytor för teknisk infrastruktur och samordnar övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende logistik och teknisk infrastruktur. Nämnden har samordnat genomförandefrågor avseende bygglogistik och samplanering av schakt- och återfyllnadsmassor i exploateringsprojekt. I Norra Djurgårdsstaden finns sedan flera år tillbaka ett masslogistikcenter, vilket möjliggör en mer effektiv masshantering och ökad återanvändningen av schaktmassor. Exploateringsnämnden har tillsammans med Stockholms Hamnar AB ansökt om utökat hamntillstånd så att masslogistikcenter ska kunna genomföra transporter även på vatten. Samverkan har också skett med Region Stockholm för att omhänderta massor från deras entreprenader via Blasieholmen. Vid ombyggnaden av Slussen har riven betong från Mälarsida använts för utfyllnad i Saltsjön. Vid markanvisningar i Norra Djurgårdsstaden har krav ställts på att byggaktörerna ska minska mängden byggavfall.

Trafiknämnden har verkat för att säkerställa multifunktionella ytor och utrymmen som möjliggör en cirkulär hantering av stadens resursflöden. Krav på att använda miljöbedömningssystemet Byggvarubedömningen har ställts i relevanta projekt och kontrollen av att miljökraven efterlevs kommer att stärkas upp.

Vid ombyggnationen av Tekniska nämndhuset har fastighetsnämnden använt en återbrukskonsult. Det har bland annat resulterat i återbruk av fönster. Tegel från en rivning i Hässelby ska också återbrukas i ombyggnationen. Återbruksinventering har också använts vid ombyggnationen av Kungsholmens brandstation vilket lett till att fönster och gatsten återbrukats. Konstgräs från elitfotbollsplaner har återanvänts till andra fotbollsplaner som inte har samma höga kvalitetskrav. Utvärdering av ett verktyg för registrering, klimatbesparingspotential och marknadsföring av produkter och material har påbörjats.

Stockholm Vatten och Avfall AB har arbetat för förbättrade lösningar för hantering av byggavfall. Diskussioner har förts inom branschorganisationen Avfall Sveriges återbruksgrupp och med andra kommuner. I dessa forum har återbruk av byggavfall haft ett särskilt fokus och Svenska Miljöinstitutet (IVL) har visat intresse för att vidareutveckla digitala återbruketjänster. Stockholm Vatten och Avfalls (SVOA) hemsida ”Returfynd” möjliggör redan i dag återbruk av byggavfall om än i mindre skala. Som en del i genomförandet av stadens handlingsplan för cirkulärt byggande har SVOA påbörjat en utredning om etablering av en återbruksdepå för byggmaterial. Studiebesök och kontakter med juridisk expertis och

workshops har planerats till början av 2022. Medel har erhållits från Climate Neutral Cities Alliance för att ta fram underlag för bedömning av klimateffekter vid återbruk. Underlaget är tänkt att fungera som hjälp för att prioritera relevanta produktgrupper av byggmaterial och inventarier. Bolaget medverkar också i ett projekt som drivs av IVL med stöd från Avfall Sverige där en guide tas fram för vilka olika typer av byggmaterial som lämpar sig för återbruk. Guiden kommer att lanseras under 2022 och vara vägledande för det fortsatta arbetet med ökat återbruk av byggmaterial. SVOA har också sett över rutiner för användning av miljöbedömningssystemet Byggvarubedömningen. Tillämpningen av Byggvarubedömningen i bolagets projekt ger inte den samlade dokumentation och möjlighet till uppföljning av inbyggda material som förväntats för ledningsnätsprojekt.

AB Svenska Bostäder har arbetat in relevanta aktiviteter från ”Handlingsplanen för cirkulärt byggande” i bolagets interna miljö- och klimathandlingsplan. I verksamhetsplaneringen för 2022 har aktiviteterna fördelats till ansvarig avdelning. Handlingsplanen har också inarbetats i Svenska Bostäders miljöprogramsmall. De byggande bolagen har uppdaterat sin gemensamma kravställning för byggavfall och cirkulära resurser enligt handlingsplanen och nya riktlinjer från Sveriges Byggindustrier.

Skolfastigheter i Stockholm AB har startat fyra arbetsgrupper som fokuserar på olika hållbarhetsperspektiv. Återbruk och cirkularitet är temat för en av grupperna. Bolaget har skapat ett internt hållbarhetsnätverk med representanter från flertalet avdelningar. Hållbarhetsnätverket ska driva frågor om bland annat cirkularitet, återbruk och materialval.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB krävställer att föreskrivna byggvaror ska vara miljöbedömda i Byggvarubedömningen och ha en lång livslängd. Uppföljning av kravefterlevnad har genomförts regelbundet och alla projekt som avslutades 2021 hade en loggbok. Bolaget har också genomfört utbildningar om hur Byggvarubedömningen ska användas.

Bedömning av etappmålet resultat med utblick för 2022-2023

Etappmålet om en ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen har förutsättningar att uppfyllas. Inom staden pågår ett flertal aktiviteter som bidrar till måluppfyllelsen. Ökad återanvändningen av jordmassor och berg är av särskilt stor betydelse för att öka resurseffektiviteten, minska antalet tunga transporter och kan dessutom leda till minskade kostnader för omhändertagande och anförskaffning av massor. Återbruk av byggprodukter och vissa anläggningsvaror är mer komplicerat då det finns krav och kvalitetsmärkningar som kan utgöra ett hinder för återbruk. För att öka resurseffektiviteten och bidra till stadens klimatmål kan en del av dessa krav behöva ifrågasättas. För att få ett fungerande system för återbruk av så väl jordmassor och berg som bygg- och anläggningsprodukter behövs plats för mellanlagring. För att säkerställa dessa platser krävs samverkan inom staden, regionalt och med andra externa aktörer. Stadens nämnder och bolag bedriver ett strukturerat arbete för att avgifta kretsloppen, vilket är en förutsättning för cirkularitet.

Status	Indikator	Enhet	Årsmål 2021	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholm Vatten och Avfall AB	100 %	100 %	0 %		
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Micasa Fastigheter i Stockholm AB	100 %	100 %	100 %		
	Andel LCA-beräknade nybyggnadsprojekt	AB Familjebostäder	100 %		100 %		
	Andel projekt (nyproduktion samt ombyggnation som kräver evakuering) med projektspecifikt miljöprogram	Fastighetsnämnden	100 %		100 %		

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	Arbetsmarknadsnämnden ska i dialog med branscher ta fram utbildningar för att utbilda fler inom gröna arbeten.		Arbetsmarknadsnämnden
	Beställa åtgärder för att tillgängliggöra skolornas publika lokaler.		Utbildningsnämnden
Analys VB 2021 Utbildningsnämnden har fattat beslut kring enkelt avhjälpna hinder i skolornas lokaler och tillgänglighetsanpassning av skolornas publika lokaler. Totalt har 42 skolor färdigställts varav 11 under 2021. Projektering pågår för kommande etapper.			
	Bostadsbolagen utreder gemensamt möjligheterna att genomföra åtgärderna.		AB Stockholmshem
Analys VB 2021 FB och SB har tittat närmare på frågan och kommit fram till att det svårigen går att genomföra utefter de affärsmässiga krav som finns, Stockholmshem ansluter sig till deras slutsats.			
	Byggnation av begravningsplats på Järva friområde		Kyrkogårdsnämnden
	Fortsatt arbete för ökad återvinning av avfall inom Stockholms Hamnars verksamhet, i samarbete med upphandlade avfallsentreprenörer.		Stockholms Hamn AB
Analys VB 2021 Samarbete har pågått med upphandlade avfallsentreprenörer för att vidareutveckla arbetssätt och därmed öka återvinningen.			
	Fortsatt arbete för ökad återvinning av avfall inom Stockholms Hamnars verksamhet, målnivån är 80 % till		Stockholms Hamn AB

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	återvinning år 2023. Arbete mot nedskräpning i enlighet med stadens handlingsplaner.		
	Analys VB 2021 Samarbete har pågått med upphandlade avfallsentreprenörer för att vidareutveckla arbetssätt och därmed öka återvinningen. Stockholms Hamnar har under 2021 deltagit i pågående stadsgemensamma styr- och arbetsgrupper mot nedskräpning.		
	Fortsatt arbete med nyproduktion i trä i enlighet med taktiska planer.		AB Stockholmshem
	Analys VB 2021 Bolaget har färsk erfarenheter från genomförda trähusprojekten Bottenstocken samt Hagsåtravägen, vilka sammanställts 2021. De allmännyttiga bostadsbolaget arbetar fortsatt gemensamt med utvecklingen av trähus. En gemensam rapport har tagits fram och bolagen bedriver sitt utvecklingsarbete där det finns möjlighet, för närvarande inom Familjebostädernas projekt Oldmästaren. Bolagen ämnar söka ekonomiskt bidrag för denna utveckling		
	Fortsatt arbete med energieffektiviserande åtgärder enligt projekteringsanvisningarna samt de taktiska planerna.		AB Stockholmshem
	Analys VB 2021 Bolagets arbete med att genomföra energieffektivisering har delvis stannat upp under våren på grund av pandemin. Solcellsprojekt har genomförts som planerat och även projekt med fjärrvärmekulvert och undercentraler. Under hösten drog många energiprojekt igång igen men utfallet av dessa syns först nästa år.		
	Implementera Norrmalms stadsdelsförvaltnings miljö- och klimathandlingsplan		Norrmalms stadsdelsnämnd
	Implementera stadens "Handlingsplan för ett cirkulärt byggande" i ny- och ombyggnadsprojekt när den är klar.		AB Svenska Bostäder
	Analys VB 2021 Handlingsplanen är inarbetad i miljöprogramsmallen samt kravmallar för mindre projekt och ligger inlagda i Tekniska Regler för kommande revidering. Systerbolagens gemensamma kravställning för byggavfall och cirkulära resurser är uppdaterad enligt handlingsplanen och nya riktlinjer från Sveriges Byggindustrier. Övriga aktiviteter från den beslutade handlingsplanen finns med i bolagets interna miljö- och klimathandlingsplan och är fördelade till ansvarig avdelning i samband med verksamhetsplaneringen för 2022.		
	Kommunicera ny avfallsplan.		Stockholm Vatten och Avfall AB
	Analys VB 2021 Ny avfallsplan är beslutad, formgiven och tryckt. Denna kommuniceras på bolagets webb och i stadens kanaler.		
	Månadsvis följa upp LCC i varje projekt		Micasa Fastigheter i Stockholm AB
	Analys VB 2021 Ett tydligt ansvar har getts till bolagets energiledningsgrupp att månadsvis följa upp efterlevnad och övergripande dokumentera LCC för varje aktuellt projekt. Projektchefer har tydliga personliga mål kring detta som följs upp.		
	Planering och byggnation av en ceremonilokal på Strandkyrkogården		Kyrkogårds- nämnden
 	SISAB ska med stöd av Stockholms Stadshus AB och miljö- och hälsoskyddsnämnden jämföra miljöprogrammet med standarden i Miljöbyggnad Silver och bolagets projekteringsanvisningar, och utifrån stadens miljöprogram tillsammans med krav på god och hälsosam inomhusmiljö		Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	identifiera och ta fram en kravnivå för nyproduktion inom staden.		
	Analys VB 2021 SISAB har i samverkan med Miljöförvaltningen genomfört en jämförande analys av Miljöprogrammet och Miljöbyggnad för att identifiera kompletteringar av hållbarhetskrav i nybyggnad. Avrapportering har skett till roteln.		
✓	Ta fram stöd för att kunna ställa hållbarhetskrav och utvärderingskriterier vid upphandling.		Stockholm Vatten och Avfall AB
	Analys VB 2021 I nuläget finns dokument för fordon- och transportkrav i upphandling. Ett initiativ för att ta fram gemensamma krav för betong i VA-branschen pågår under ledning av Svenskt Vatten. Inom ramen för SAGA-projektet (Strategisk Avtalsförvaltning för Goda Affärer) har hållbarhetsfrågorna lyfts in i utvecklingen av avtalsförvaltningen, och varje avtal har nu en taggning på en tregradig skala beroende på hur stor hållbarhetspåverkan avtalet bedömts ha. Taggning styr omfattning och frekvens på avtalsuppföljningen avseende de hållbarhetskrav som ställts. Under 2022 fortsätter arbetet inom kategoriteamen för att systematisera och stötta verksamheten i att ställa relevanta och drivande hållbarhetskrav och mervärdeskriterier.		
✓	Under 2021 som en del av stadens direktiv kring Agenda 2030 samt miljöprogram så ska SISAB analysera de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 för att se vad bolaget ytterligare kan göra för att bidra till dess måluppfyllelse. Utöver att ta fram en hållbarhetsstrategi kommer även SISAB genomföra kompetenshöjande åtgärder för att höja den övergripande kunskapsnivån kring hållbarhetsarbetet, miljöprogrammet och klimathandlingsplanen inom bolaget. SISAB kommer även konkretisera arbetet i en miljö- och klimathandlingsplan.		Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)
	Analys VB 2021 SISAB har under året genomfört hållbarhetsutbildningar för medarbetare på alla nivåer där styrande dokument såsom miljöprogram och energiplan har diskuterats och förankrats. SISAB har även genomfört en extern arena med 110 deltagare där hållbarhet och digitalisering var det övergripande temat. SISAB:s webbplats har uppdaterats där hållbarhet har en tydlig plats i den externa kommunikationen och Agenda 2030 används som utgångspunkt för vad bolaget menar med hållbarhet. SISAB:s hållbarhetsstrategi har genomfört hållbarhetsworkshops med näst intill alla grupper inom bolaget men syfte att skapa kunskap och motivation i hållbarhetsfrågorna. Fyra kreativa grupper har skapats för att fokusera på olika viktiga hållbarhetsperspektiv; klimatanpassning, klimatbeting, bygga fossilfritt och återbruk/cirkularitet. Under hösten har ett nytt utökat hållbarhetsnätverk skapats med totalt 11 personer som representerar nästan alla avdelningar. Hållbarhetsnätverket består av personer som arbetar med; trygghet, kundnöjdhet, energi, miljö, klimatanpassning, cirkularitet, återbruk, materialval, arbetsmiljö, biologisk mångfald och ekosystem och ska driva hållbarhetsarbetet tillsammans.		
✓	Under 2021 som en del av stadens miljöprogram kommer SISAB att kommunicera miljöprogrammet bland annat genom bolagets energiplan och säkerställa att den sprids och förankras. Under 2021 kommer även Goda projektexempel kommuniceras utifrån projekt där aktiva val och mål utifrån miljöprogrammet har skapat framgång. I samband med att SISAB fyller 30 år kommer även story telling ske kring hur hållbarhetsfrågorna och miljöprogram utvecklat bolaget såsom solceller och datastyrd energianvändning.		Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)
	Analys VB 2021 SISAB har under året genomfört hållbarhetsutbildningar för medarbetare på alla nivåer där styrande dokument såsom miljöprogram och energiplan har diskuterats och förankrats. SISAB har även genomfört en extern arena med 110 deltagare där hållbarhet och digitalisering var det övergripande temat. SISAB:s webbplats har uppdaterats där hållbarhet har en tydlig plats i den externa kommunikationen och Agenda 2030 används som		

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	utgångspunkt för vad bolaget menar med hållbarhet.		
✓	Utifrån utvärdering av projekt Backåkra, revidera strategin för att söka markanvisningar med plusenergihus.		AB Stockholmshem
Analys VB 2021 Utvärderingen av Backåkra är klar och ekonomisk försvarbara åtgärder inarbetas i 2022 års utgåva av projekteringsanvisningar.			
✓	Utred möjlighet till separat insamling av bygg- och rivningsavfall på AVC (både som avfall och återbruk).		Stockholm Vatten och Avfall AB
Analys VB 2021 Arbetet med att titta på förbättrade lösningar för att hantera byggavfall har påbörjats under året. Diskussioner förs i Avfall Sveriges återbruksgrupp och med andra kommuner. Extra fokus kommer att läggas på återbruk av byggavfall där IVL och Svenska Miljöinstitutet är intresserade av att vidareutveckla digitala tjänster. Byggavfall för återbruk tillgängliggörs redan i dag i mindre skala via SVOA:s webbsida Returfynd, vilken även bidrar som testplats. I stadens handlingsplan för cirkulärt byggande pågår en utredning av en eventuell återbruksdepå för byggmaterial. Resultatet kommer att ligga till grund för hur arbetet fortlöper med återbruk av byggavfall från återvinningscentralerna och återbruken. Bolaget medverkar i ett projekt som drivs av IVL, med stöd från Avfall Sverige, där man tar fram en guide för vilka olika typer av byggmaterial som lämpar sig för återbruk. Guiden kommer att lanseras under 2022 och vara vägledande för det fortsatta arbetet med ökat återbruk av byggmaterial.			
!	Utreda möjligheten att inrätta en återbrukscentral för byggmaterial tillsammans med stadens byggande verksamheter.		Stockholm Vatten och Avfall AB
Analys VB 2021 Under hösten har handlingsplanen beslutats av bolagsstyrelser och nämnder. Därmed har utredningsarbetet initierats med bland annat studiebesök och kontakter med juridisk expertis och workshops planeras till början av 2022. Utöver detta har medel från CNCA (Climate Neutral Cities Alliance) erhållits. De avser att nyttjas för att ta fram underlag för bedömning av klimateffekter för återbruk som hjälp att prioritera relevanta produktgrupper av byggmaterial och inventarier.			
II	Utveckla erfarenhetsöverföringen avseende avfallshantering och avfallsgenerering i projekt		Fastighetsnämnden
Analys VB 2021 Kontoret har under året inte haft möjlighet att utveckla erfarenhetsöverföringen avseende avfallshantering och avfallsgenerering i projekt. Då detta arbete ska göras gemensamt i staden kommer kontoret att delta i det arbetet istället.			
✓	Vid om- eller utbyggnad av förskolor ställer förvaltningen krav på att fastighetsägare projekterar utifrån krav på att certifiera med motsvarande Miljöbyggnad, lägst silver		Skärholmens stadsdelsnämnd
✓	Öka kunskap och kännedom om miljö och klimatfrågor samt skapa förutsättningar för dialog om miljöfrågor på förvaltningen.		Norrmalms stadsdelsnämnd
Analys VB 2021 Förvaltningen har arbetat med att öka kunskap och kännedom om miljö- och klimatfrågor i befintliga forum. Möjligheten att skapa ett forum för dialog om miljöfrågor på förvaltningen har påbörjats och fortsätter år 2022.			